

ROLAND DIN PIAȚA MARE A SIBIULUI MEDIEVAL (1551-1783)

PETRE BEȘLIU MUNTEANU¹

THE STATUE OF THE MEDIEVAL ROLAND FROM BIG SQUARE IN SIBIU (1551-1783)

ABSTRACT

Starting from the statue of Roland from the Brukenthal Museum in Sibiu, a history study is interesting. It includes the chronology (the 16th or 17th century) connected with the historical records (the counter register of the Major), the stylistic and historical analyses of the armor and complementary information about the price paid to the artist.

The statue has an artistic value and is a symbol of justice in medieval community and of the power of the town.

Keywords: Sibiu, Big Square, Roland, statue, 16th century.

Illustris(i)m(a) omniu(m) virtutum est Justitia/

Inexpugnabile Munime(n)tum vnitas Civiu(m)/

Recte iudicate filios ho(m)inu(m)/

Audi altera(m) p(ar)te(m) (după Ioan Albu, *Inscripții der Stadt Hermannstadt aus dem Mittelalter und der Frühen Neuzeit*, Heidelberg, Hermannstadt, 2002, p. 41).

Justiția este cea mai prețuită virtute/

Unitatea cetățenilor este un bastion de necucerit/

Judecați drept, fii ai oamenilor/

Audiați și cealaltă parte (text de pe tabla din lemn instalată în 1545 în sala de judecată a Primăriei Sibiului).

Din perspectiva puterii judecătorești a Sibiului medieval, tabla de judecată din expoziția permanentă a Muzeului de Istorie din Sibiu are corespondent în statuia lui Roland, aflată și ea în colecțiile aceluiași muzeu. Amândouă reflectă interesul pentru justiție și dreptate a orașului medieval Sibiu.

¹ Cercetător științific, doctor în istorie, Muzeul Național Brukenthal – Sibiu; e-mail: p_besliu@yahoo.com.

Din perspectiva simbolurilor istoriei oraşului (civitas) liber Sibiu (Hermannstadt), piesă mai importantă decât statuia lui Roland nu există. În expoziția de la Palatul Brukenthal se vedea discretă în măreția ei neștiută, în nișa unei săli, ea însăși misterioasă. Ciupită de intemperii, lipsită de un binemeritat spot de lumină, nu impresiona în expoziție nici prin dimensiuni, nici prin ambientul conceput, de altfel, cu bune intenții (**Fig. 1**). Răgazul unei clipe în fața lui Roland, de aproape, față în față, aduce fascinația puterii fostului oraș (**Fig. 3**).

Ideea unui studiu despre statuia lui Roland a pornit oarecum banal de la datarea de pe eticheta din expoziție – secolul al XVII-lea – și de la recartarea unor vechi fișe de evidență a patrimoniului. Importanța piesei și motive subiective mă conduc la informațiile și opinia unei foste colege, istoricul de artă Karin Berthalan, o muzeografă respectată în 1983, când am venit la Muzeul Brukenthal (**Anexa 1**). Fișele de evidență redactate de Karin Berthalan cuprind informații esențiale despre piesă, provenind din bibliografia subiectului, din inventarul vechi al muzeului și mai ales din observații directe. La fel de important: fișele fac parte din tradiția valoroasă a muzeului de istorie din Sibiu.

La istoria statuii de după dezafectare, regășibilă în fișa de evidență, putem adăuga că piesa cu numărul 65 din Camera de Arme, adică Roland, se regăsea printre cele predate de Camera de Arme în 1933 către Muzeul Brukenthal² (**Fig. 2**).

Trecerea grăbită în revistă a bibliografiei pornește de la informațiile și aprecierile tributare formației etnografice a mult citatului Emil Sigerus³. Cea mai veche însemnare despre Roland este din 1784. După această dată statuia nu mai este menționată in situ.

Autorul foiletonului din ziar văzuse statuia pe locul ei, înainte de a fi demolată. Importanța și semnificația informațiilor mă obligă la prezentarea în întregime a referirilor despre Roland (vezi **Anexa 2**).

La bibliografia mai veche face referire Karin Berthalan. Alte studii au apărut însă ulterior pentru că piesa este una de referință în istoria Sibiului. Într-o recentă carte despre Sibiu se precizează că statuia a fost datată 1550 și că avea aproape opt metri înălțime (informații preluate din textul imaginilor redactat de Konrad Klein)⁴. Trebuie să luăm în considerare și datarea statuii în

² Anca Nițoi, *O cetate asediată. Apărarea Sibiului în perioada medievală și modernă. Arsenalul și Camera de Arme*, Sibiu, Editura Muzeului Național Brukenthal, 2013, p. 13.

³ Emil Sigerus, *Vom alten Hermannstadt*, Hermannstadt, 1922, p. 16, 18.

⁴ Konrad Gündisch, *Die Haupt und Hermannstadt der Siebenbürger Sachsen im Wandel der Zeit*, în "Hermannstadt: Fakten-Bilder-Worte" (sub redacția Dagmar Zink Dusil), Hermannstadt, 2017, p. 22, 34 (în continuare, *Hermannstadt*). Textele fotografiilor din care am preluat informațiile aparțin lui Konrad Klein.

secolul al XVII-lea de pe eticheta din expoziție. În albumul Iulianei Fabritius Dancu, *Plimbare prin Sibiul vechi*, un bestseller al cărților despre istoria Sibiului, e precizat că lucrarea a fost realizată în 1550-1551 și că a înlocuit-o pe una mai veche. După armură și coif, apreciază arhitecta sibiană, sculptura este asemănătoare celor din secolul al XVII-lea. Datarea în secolul al XVII-lea se regăsește într-un catalog al spadelor medievale. Această statuie, spune autorul, ridicată în secolul al XVII-lea, a înlocuit-o pe cea executată de pietrarul Onofforus, "pe locul alteia mai vechi". Consiliul i-a plătit lui Onofforus pentru lucrarea sa 241 florini, reprezentând 128 florini pentru manoperă și restul valoarea a 10 care de piatră aduse din zona Clujului și 44 pietre de la Rășinari. Trimiterea bibliografică este la cartea Iulianei Fabritius Dancu⁵.

Aceeași datare e reluată în volumul din 2008 al bine cotelui anuar al Muzeului Brukenthal. Aflăm că soclul cu diametrul de 5 m, din zidărie din cărămidă și piatră, aflat în fața casei cu numărul 14 din Piața Mare, aparține probabil monumentului lui Roland. Nu se cunoaște adâncimea soclului, ci doar poziția stratigrafică, sub stratul de ciment, la -0,30 cm adâncime, reper și pentru un stâlp din lemn *cu coajă*. Ni se oferă și alte date despre statuia lui Roland: piesa e păstrată în colecția de arme, că ar trebui să fie a treia între cele montate și că este din gresie⁶.

Statuia a fost tratată deosebit față de *pranger* (stâlpul infamiei), de către universitarul Ioan Albu. El aduce și o informație deosebită: soclul statuii avea menționat anul 1551⁷.

Informațiile istorice sunt, în comparație cu alte piese de muzeu, relevante. Executarea publică în 1703 a comitelui Harteneck în Piața Mare a Sibiului a fost prilej pentru artistul anonim să pună în operă o scenografie impresionată, cu mobilierul arhitectonic al Pieței Mari, soldații de infanterie și cavalerie, personalități, orașeni, adică comunitatea orașului⁸ (**Fig. 4**). Centrul narațiunii este eșafodul, o podină din lemn pe stâlpi la nivelul ultimei trepte a soclului monumental al lui Roland. În legătură cu ambele piese din

⁵ Zeno Karl Pinter, *Spada și sabia medievală din Transilvania și Banat (secolele IX-XIV)*, Alba Iulia, Editura Altip, 2007, p. 31. Trimiterea bibliografică este la Fabritius Dancu, *loc. cit.*

⁶ Claudia Urduzia, Z.C. Pinter, *Vechi piese de mobilier urban din Piața Mare din Sibiul*, în "Brukenthal. Acta Musei", III, 1, 2008, p. 248. Trimiterea bibliografică se face la cartea despre spadele și săbiile medievale, deja citată, probabil prima ediție.

⁷ Ioan Albu, *Inschriften der Stadt Hermannstadt aus dem Mittelalter und fruehen Neuzeit*, în "Quellen zur Geschichte der Stadt Hermannstadt", III, Hermannstadt, 2002, p. 45-46). Trimiterea este la ziarul din 1784.

⁸ Există două studii despre mobilierul arhitectonic și semnificația desenului: Olga Beșliu, *Centrul istoric al Sibiului, imagine și simbol*, în "Historia Urbana", tom IX, nr. 1-2, 2001, p. 61-69; idem, *Piața Mare la 1703, repere arhitectonice și sociale*, în "Cumidava", XXV, Brașov, 2002, p. 338-342.

mobilierul pieței se află un personaj șezând, cu sabie la dreapta lui, probabil judecătorul, care asistă la executarea pedepsei. Detaliul de deasupra lui este imposibil de deslușit. Posibil să fie silueta gădelui. Statuia este așezată pe un soclu de forma unui stâlp, probabil dublă prismă hexagonală, cu două retrașeri; deasupra era un fleuron încoronat de Roland, așezat pe un soclu bogat ornamentat. Soclul statuii este un cub pe fețele căruia au fost decupate în manieră gotică motive vegetale (**Fig. 5**). Pe fiecare față a hexagonului a fost dăltuită o deschidere gotică târzie. Interesul nostru direct se leagă doar de impresionantul monument al lui Roland, un Pranger devenit monumental.

Este rară șansa de a se păstra în arhivă socotelile privind cheltuielile și în muzeu opera rezultată. Sistemul informatizat al arhivelor permite accesul la registrul de socoteli al primarului din 1551. Ele fuseseră deja publicate⁹ (**Anexa 3**).

Însemnarea din 1550 despre plata lui Michael Gokler pentru zugrăvirea pranger-ului (stâlpului infamiei) nu a fost regăsită între socotelile primarului din 1550-1551. Autoritatea și seriozitatea autorului articolului, Henrich Herbert, cunoscut pentru studiile sale despre Sibiu în timpul lui Carol VI, bazate pe documente de arhivă, nu pun la îndoială autenticitatea textului, ci doar acuratețea sursei. Însemnarea este utilă analizei istorice pentru că se conturează ipoteza unui model pentru Onofforus.

Documentul informează detalii: că au fost aduse de la Cluj pentru construirea așa numitului Pranger 10 care cu piatră în valoare de 42 florini. Însemnarea pomenește apoi de Rășinari, de unde au venit 44 pietre și alte materiale de construcție. Primăria a plătit încă 31 florini și 56 denari pentru pietrele de la Rășinari și alte cheltuieli (*solutio laborata*), adică ridicarea impozantului soclu. Mai apoi, Petrus Waal a încasat 2 florini și 40 denari pentru funia de ancorat. Funia adusă și manevrarea ei a adus meșterului Ladislau 3 florini și 85 denari. La sfârșit vine o însemnare surprinzătoare prin mărimea sumei: magistrul Onofforus, pietrarul, a încasat 148 florini ”pro sectione lapidum”, în traducere liberă pentru *dăltuirea pietrei*, operațiune ce a presupus realizarea statuii și a soclului mai înalt de 3 metri, dacă păstrăm proporțiile desenului amintit.

Calculul total pentru realizarea monumentului făcut de Henrich Herbert¹⁰ ajunge la suma de 240,97 florini. El compară prețul final cu cel plătit de comunitate pentru cumpărarea Casei Altemberger, atunci Pempflinger, adică 800 denari, oricum mai ieftin decât o casă nouă în chiar buricul târgului. Așadar, Pranger a costat mai mult de un sfert din prețul casei Primăriei. Piața

⁹ Serviciul Județean Sibiu al Arhivelor Naționale (în continuare, SJSAN), Fond *Magistratul Orașului Sibiu. Socotelile consulare*, inventar 207, f. 63.

¹⁰ Henrich Herbert, *Der Pranger in Hermannstadt*, în ”Korespondenzblatt des Verein für siebenbürgische Landeskunde”, VII, 1884, p. 134.

a primit doar simbolul puterii Magistratului; sediul ei, o casă, rămânea aproape, dar totuși dosit.

Monumentalul Roland a fost amplasat într-un spațiu reprezentativ, utilitar și simbolic. Cercetările arheologice recente au pus în lumină evoluția arhitecturii pieței. Amenajările din perioada medievală a terenului vast al Pieței Mari au trebuit să țină seama de cursurile de apă ce-l traversau copiind rețeaua stradală și de necesitățile comunității.

Nevoia de hrană era la fel de importantă ca și nevoia de ordine și justiție. Terenul dinspre viitorul Palat Brukenthal era mai potrivit pentru gropile de cereale. Latura opusă, spre Primăria din secolele XIV-XV, a fost destinată serviciilor juridice. În fapt, piața era un pasaj de trecere pentru căruțe, conduse de apă și cortegii oficiale, iar amplasarea unei clădiri mari, cum era cea a Primăriei, era dificilă. De aceea s-a ales o clădire deja construită, reprezentativă prin trecut, aflată în apropiere și destul de ieftină.

Funcția de reprezentare comunitară a puterii și ordinii sociale a fost subliniată de amplasarea stâlpului infamiei și de amenajarea temporară a eșafodului și spânzurătorii

La o simplă analiză a documentelor se evidențiază **prețul statuii**. Comparația sumei plătite artistului cu suma unei case mari în Sibiu nu este relevantă. Prețul caselor din centrul orașului era foarte mare și el exprima atât materialele, munca mai multor meșteri, cât și poziția socială a proprietarului. Pentru a evalua prețul plătit lui Onofforus, e firesc să îl comparăm cu salariul altor personalități ale orașului. Într-o perioadă apropiată, doctorul orașului a primit 75 florini pe an, iar notarul 100 de florini. Și mai aproape de domeniul lui Onofforus, meșterul Georgius a primit în 1505 1,5 florini pe săptămână¹¹. Același registru de socoteli păstrează în același an, 1505, plata unei sume mai mari, de 28 florini și 35 denari, în dreptul lui Gaspar Zoler, *super sectione lapidam* la biserica parohială¹². Sebastian, succesorul lui Andreas Lapidica, a primit pentru lucrarea de la Cârța doar 10 florini¹³. Foarte cunoscutul și, bineînțeles, bine plătitul Andreas Lapidica a primit pentru activitatea de la mănăstirea Cârța din 1495-1497, 83 florini în patru rate¹⁴. Trecuseră 50 de ani, e adevărat, cu o ușoară devalorizare a florinului și Onofforus scotea din vistieria orașului o sumă colosală pentru plata unui meșter și a ajutoarelor sale. Dacă doriți să evidențiez cât de strânsă la pungă era vistieria locală, aflați că pentru reparațiile generale la clădirea nou preluată de Primărie a fost cheltuită

¹¹ Hermann Fabini, *Gotik in Hermannstadt*, Bukarest, 1989, p. 235.

¹² *Rechnungen aus dem Archiv der Stadt Hermannstadt und der Sächsischen Nation*, în "Quellen zur Geschichte Siebenbürgens aus Sächsischen Archiven", I, Hermannstadt, 1880, p. 45 (în continuare, *Quellen*).

¹³ *Quellen*, p. 416.

¹⁴ *Ibidem*, p. 189, 190, 192, 255.

suma de 83 florini¹⁵, iar Onofforus primea 148 florini, aproape dublu. Nu putea fi decât un meșter vestit, iar lucrarea una valoroasă.

Sponsorul și cheltuielile sunt cunoscute, chiar cu detalii. Nu știm cine a fost nici artistul, nici modelul. Chiar ansamblul arhitectonic, o statuie co-coțată pe un fleuron, nu este original. Valoarea este considerabilă în viziunea Magistratului orașului.

Modelul pentru capodopera sibiană îl regăsim la domul din Milano (**Fig. 6**) și biserica *Sfântul Ștefan* din Budapesta. La Sibiu, turnulețul cu fleuron și statuie de sfânt a fost coborât pe pământ și a primit identitate laică. Suntem doar în epoca de aur a Reformei.

Cine a fost, însă, model pentru Roland (Pranger)? Intuiția bazată doar pe amintirea documentară a plății desenului lui Pranger din 1550 și a calităților artistice ale statuii permit acreditarea ipotezei că artistul-sculptor a plecat de la desenul lui Gockner, iar cel din urmă a avut model în apropiere. Restaurarea clădirii Primăriei din 1545 a inclus montarea tablei de judecată, iar după 10 ani a apărut și desenul apărătorului drepturilor orașului, Pranger.

Mai ușor atrăgeau privirea artistului zugrav mercenarii orașului, despre care socotelile primarului menționează că aveau o funcție esențială: apărau porțile orașului¹⁶. Nu pot ști dacă un mercenar sau un alt personaj, cum este căpitanul Johannes Basta¹⁷, era posesorul mustăților enorme, aidoma celor așezate pe fața lui Roland. Pe portretele de trabanți din secolul al XVI-lea, podoaba feței, barba și mustățile, care atrag atenția, erau la modă (**Fig. 7**). Onofforus a conturat sugestiv, dar cu moderație gura întredeschisă; el nu este soldatul din fruntea cetei răcnind pentru a speria adversarii. Mustățile sunt însă impresionante..., mai ales în moda timpului.

În registrul de socoteli sunt menționați în 1550, în perioade diferite, între 32 și 20 trabanți. Căpitanul, stegarul și toboșarul primeau individual din vistieria orașului separat solda cuvenită, căpitanul Georgius Armbruster chiar mai mult de 24 florini¹⁸.

Originea florentină a lui Onofforus nu este susținută de argumente¹⁹. Nici în mediul local nu am găsit un pietrar cu numele acesta. Suma plătită sugerează că era un meșter cunoscut, format în ambianța occidentală.

Am adresat unui istoric din Budapesta întrebarea dacă statuia a fost sculptată în secolul al XVI-lea sau este o copie din secolul al XVII-lea, cum

¹⁵ P. Beșliu Munteanu, *Primăria Veche din Sibiu: casa, oamenii, muzeul*, Alba Iulia, Editura Altip, 2006, p. 121.

¹⁶ SJSAN, *fd. cit.*, f. 63, 64v, 66, 67.

¹⁷ *Ibidem*, f. 65.

¹⁸ *Ibidem*, f. 58 v.

¹⁹ *Hermannstadt*, p. 22. Georg Schoenpflug von Gamsenberg, în <http://www.sibiul.ro/forum/viewtopic.php?t=2094>, din 10.12.2007. Autorul, pasionat de istoria Sibiului, este de părere, tot fără argumente, că statuia păstrată este o copie.

se sugera de o parte a bibliografiei. Datarea piesei la mijlocul secolului al XVI-lea este asigurată de analiza costumului de cavaler făcută de dr. László Töll de la Muzeul de Istorie Militară din Budapesta, chiar dacă unele detalii pot trimite spre prima treime, iar altele spre a doua jumătate a secolului al XVI-lea²⁰.

E necesar să avem în vedere că statuia este o operă de artă și nu o copie fidelă a unui soldat contemporan, de la 1550, cu atât mai puțin a unuia din secolul al XVII-lea. Copierea după 100 de ani a eventualului model din 1550 ar fi lăsat urme evidente pentru un specialist. De altfel, ipoteza păstrării unei copii nu are nici o argumentare. Chiar o simplă observare a degradării statuii denotă o expunere la intemperii mai mare de 100 de ani.

Din bibliografie se observă lesne că există păreri ce nasc discuții contradictorii privind datarea. Prima problemă este însă de ordin general: care este semnificația în comunitățile medievale și cum s-a ajuns la legătura dintre *pranger* (stâlpul infamiei) și Roland.

Cititorul atent poate remarca că în documente apare denumirea de *pranger* pentru ansamblul compus din statuie plus soclul monumental. Trebuie însă să atenționez că semantic, funcțional și simbolic, soclul și statuia erau lucruri deosebite. La această confuzie sunt părtași și unii specialiști.

Potrivit unui dicționar de specialitate, *pranger* era ceea ce numim în românește *stâlpul infamiei*, de care erau legați răufăcătorii, cei ce încălcau legile comunității²¹. Capul și mâinile răufăcătorului erau prinse într-un jug (o scândură rabatabilă cu trei deschideri, una pentru gât și două pentru mâini), iar corpul era legat de un banal stâlp. Legarea de stâlp putea fi o fază premergătoare execuției sau un mod de a executa pedeapsa prin expunere la oprobiul public. Cu alte cuvinte *pranger* (stâlpul infamiei) era la început un instrument de tortură și simbolic imaginea justiției comunitare. Monumentul din 1551 este numai simbolic legat de locul de execuție.

După această dată stâlpului infamiei îi ia locul un ansamblu monumental, o operă cu valoare artistică și de simbol. Să nu uităm că totul se petrece în anii de început ai Reformei lutherane. Cei supuși dezaprobării publice erau închiși în așa numita cușcă a nebunilor, iar cei destinați călăului aduși pe eșafodul de lângă monument. Cușca nesupușilor (nebunilor) era legată teritorial și simbolic tot de Roland, cu atribuțiile preluate de la vechiul stâlp al infamiei.

Istoric vorbind, valoarea monumentalului Roland pentru orașul medieval Sibiu este indiscutabilă, iar înlocuirea lui de către habsburgi cu Nepomuk demonstrează acest lucru. Noua stăpânire a atacat nu numai insti-

²⁰ Analiza integrală a statuii a se vedea în P. Beșliu Munteanu, *Roland din Piața Mare a Sibiului: istorie, justiție și simbol*, în "Tribuna", nr. 7.985, 4 septembrie 2017, p. 24.

²¹ woerterbuchnetz.de/cgi-bin/WBNetz/wbgui_py?sigle=DWB.

tuțiile tradiționale, ci și simbolurile libertății și puterii. Pretextul sistematizării pieței, aflat în ziarul din 1784, este doar politic.

La mijlocul secolului al XVI-lea, când a fost ridicat noul *pranger*, adică un monument cu semnificația lui *palus infamis*, orașul era puternic economic, politic, militar. Sibiul era o putere ocolită de rivali; avea suficienți bani ca să angajeze mercenari, să cumpere cea mai mare casă din Sibiu pentru sediul Magistratului, să modernizeze infrastructura și să plătească lui Honterus pentru uniformizarea și modernizarea legilor. În ședința Magistratului din 1546 s-a hotărât să fie transformat dreptul cutumiar în cel scris, iar în 1560 Thomas Bommel a redactat o colecție de legi²².

Scoasă din contextul social și politic, chiar din locul destinat de comunitatea orașului, statuia este prilej de amintiri și regrete. Spre exemplificare redau un text al scriitorului Joachim Wittstock: ”Și Roland, de al cărui loc mă apropii? Cercul marcat pe pavaj îl remarc acum cu minte cumpătată; nu permit amintirii să se învieze, că aici, uneori a curs sânge. Acum, în această piață un simbolism mai pașnic are prioritate: monede, bancnote, cifre de afaceri, profit, datorii și pierderi. Fără un efort deosebit, realizez că lucrurile cunoscute mie își mențin valoarea, în ciuda vârstei”²³.

Lista ilustrațiilor:

Fig. 1 – Statuia lui Roland în expoziția de la Palatul Brukenthal.

Fig. 2 – Statuia lui Roland în Camera de arme, inv. nr. 65 (după Anca Nițoi, *op. cit.*, p. 11).

Fig. 3 – Statuia lui Roland, detaliu.

Fig. 4 – Execuția lui Johann Sachs von Harteneck, din 1703 (după *Eigentliche Abbildung des über der gewesenen Königsrichter in Hermannstadt, Herrn Johann Sachs von Harteneck im Jahr 1703, 5 Dezembris ...*).

Fig. 5 – Detaliu cu monumentalul Pranger (Roland) din desenul executat în 1703. Fotografie prelucrată de Danile Bălțat, căruia îi mulțumesc și pe această cale.

Fig. 6 – Domul din Milano, detaliu cu un turnuleț (fotografia autorului).

Fig. 7 – Desen din secolul al XVI-lea cu un soldat mândru de mustățile enorme (după ro.pinterest.com, accesat în 5 septembrie 2017).

²² Aurel Dumitrescu Jippa, Nicolae Nistor, *Sibiul și ținutul în lumina istoriei*, Cluj-Napoca, 1976, p. 215.

²³ Joachim Wittstock, *Der Schwertträger Roland und sein Umgebung* în *Hermannstadt*, p. 378. Traducerea îi aparține colegului Erwin Jikeli, căruia îi mulțumesc.

ANEXE

ANEXA 1

Fișă analitică de evidență

Denumire: Roland/ Autor: Michael Gokler (desenul)/ Onofforius (cioplirea statuii). *Dimensiuni:* L: 38 cm; A: 40 cm; Î totală: 170 cm; Î figurii 106 cm; Î sabiei: 93 cm. *Descriere:* - a. în stil gotic târziu, realist/ b. figura cavalerului sub mărime naturală, îmbrăcat în zale de sus până jos în poziție de contrapost, pe piciorul drept, capul întors spre stânga, cu mustață mare. Ambele mâini susțin o sabie mare, în partea dreaptă a corpului, îndreptată cu vârful în sus. Armura cuprinde: coif, grumăjer, pieptar, spaliere cu mască grotescă, brasarde și cotiere, pulpare, genunchiere. Figura stă pe un fleuron ajutat, frumos executat, din aceeași piatră (asamblarea cu bare de fier deasupra gleznelor figurii). *Semnificația artistică:* statuia forma vârful stâlpului infamiei din Piața Mare a Sibiului medieval (sec. XVI-XVIII) și era un simbol al dreptății și al jurisdicției libere în orașele aflate în conflict cu exponenții feudalității (biserică, nobilime). Artistic remarcabil prin realismul accentuat și calitatea execuției elementelor decorative gotice târzii (vezi anexa). *Bibliografie:* Herbert R., *Der Pranger in Hermannstadt*, în "Korespondenzblatt des Verein fur siebenbuergische Landeskunde", VII, 1884, p. 134/ Reissenberger L., *Ueberreste der Gotik und Renaissance an Profanbauten in Hermannstadt*, în "Archiv des Vereins fur siebenbuergische Landeskunde" XVI (1887), p. 487./ Sigerus E., *Vom alten Hermannstadt*, I (1922), p. 16./ Hoede K., *Das Raetsel der Rolande*, Gotha, 1911, p. 146-149, 196-197, reprod. p. 147 și o planșă./ Roth V., *Geschichte der deutschen Plastik*, în "Siebenbuergen", Strassburg, 1906, p. 142./ *Verzeichniss der in der Staedlichen Ruestkammer aufbewahrten Gegenstaende (Inventarul camerei de arme orășenești)*, p. 3, nr. 65./ Dumitrescu-Jippa A., Nistor N., *Sibiul și ținutul în lumina istoriei*, I, Cluj-Napoca, 1976, p. 113. *Data:* 08.09.1978. *Constatare:* formele șterse de intemperii, colțul stâng al fleuronului e rupt, bucata păstrată. *Deținător:* 1550/1783 oficialitățile orașului Sibiu, pe soclu, preț de achiziție 148 florini, 241 florini cu soclu etc./ Din 1783 oficialitățile orașului Sibiu, depozitul orășenesc, inventarul camerei de arme, nr. 65/ Muzeul SKV/ Muzeul Brukenthal, secția istorie-arheologie, Sibiu, Piața Republicii nr 4/5, depozitul 17, nr. inv. 10.080, M 5.372. Fișă întocmită de Berthalan Karin, muzeogr., 08.09.1978.

Fișa verde, ulterior întocmită, are aceleași informații principale. În plus: valoare nominală, un număr de inventar nou: M 5.512 și bibliografie. Fișa a fost redactată în 29.11.1982.

ANEXA 2

”Richtplatz...

locul de execuții, unde pe Schandanger (locul unde erau jupuite și îngropate animalele, sinucigașii și cei decapitați) era o coloană care simboliza dreptatea, pe care stătea un bărbat în zale cu sabia scoasă. Aceasta era precum casa gărzii, o casă de sine stătătoare, înconjurată numai de călăreți spanioli, care în 1783, din comoditate și din cauza pericolului din partea căruțelor din lemn și pentru o privesiște mai frumoasă a fost demolată. Astăzi nu stă nimic în afara statuii dedicate sfântului Johann von Nepomuk” (în ”Hermannstaedter Zeitung”, 1784, p. 472; traducere de dr. Erwin Jikeli).

ANEXA 3

”Eodem die 4. April 1550/ Michaeli Gokler pro depictione statuei prenger dati flor. 0 den 25.

Eodem die 4. August 1551 - cum lapides ad statuam prenger de Colosuar adducerentur per decem currus, pro octo vecturis soluti pro flor. d den 12 facit flor 40 den 95.

Duae vecturae pro flor 5 den. 60 facit flor. 11 flo den. 20.

Item ac structuram prengerii empta parva fornace laterum pro flor. 2 den. 75.

Pro vectura lapidum 44 de Rossinar ductis item arenae 31 flor, den 56.

Laterum, cementi, et pro solutionibs laboratorum, donec erigeretur tota stautui, dati flor. 31, den. 56. Item ferro empta a Petro Vaal 30 peciis pro retinaculis faciendis, una pecia pro den 8 facit flor 2 den. 40.

Ladislao fabro pro apparatione retinaculorum et pro media massa ferri dato flor. 30 den 85. Magistro Onofforo lapicidae pro sectione lapidum dati flor 148 den. 0” (Serviciul Județean Sibiu al Arhivelor Naționale, Fond *Magistratul Orașului Sibiu, Socotelile consulului*, inventar 207, f. 63; cf. Heinrich Herbert).

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Fig. 5

Fig. 6

Fig. 7